

consequences: 1) the desire to intimidate the victim; 2) desire or conscious assumption or indifferent attitude towards the possibility of the onset of socially dangerous consequences in connection with the act of fear.

In relation to criminal threats the mental attitude of the person to their actions can only be described in the form of direct intent. Mental attitude to the consequences of such actions is characterized by the fact that most criminal threats are designed by the legislator as a crime with the formal composition, therefore, in our opinion, they must be taken into account when sentencing as circumstances that indicate the need for a full compensation for moral damage. Moreover, in the commission of any criminal threat the subject is aware of the dangerous nature of the act and so is willing to act.

Criminal threats are made only with the direct intent. The person committing such offences is aware of the social danger of his actions and so wishes to act.

The most common motive for criminal threats is a personal dislike. Other motives must also be taken into account when sentencing or release from serving it.

The purpose of the criminal threat is a tool that is used for distinguishing its general and special rules. However, it has a double meaning, which is necessary in every severe threat from outside the purpose of intimidation of the victim, which, in turn, is a means to achieve a special threat inherent only for individual criminal.

Key words: *crime, punishment, security, threat, criminal threat.*

Стаття надійшла 29 серпня 2014 року

УДК 343.7

А. В. Семенюк-Прибатень

ПОНЯТТЯ ЗНИЩЕННЯ ТА ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Проаналізовано зміст та обсяг таких кримінально-правових понять, як «знищення майна» та «пошкодження майна». Досліджено варіанти законодавчого використання цих понять, їх співвідношення із близькими за змістом кримінально-правовими поняттями. Проаналізовано доктринальне тлумачення понять «знищення майна» та «пошкодження майна». Висловлено та аргументовано пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального законодавства України щодо застосування цих понять.

Ключові слова: *кримінальне право, злочини проти власності, знищення та пошкодження майна.*

Постановка проблеми. Для правильного розуміння й застосування норм кримінального права і для охорони та зміцнення законності актуальним є тлумачення норм права та окремих понять, які вживаються у них. Визначення (дефініції) кримінально-правових понять є важливим засобом забезпечення правильного та однакового застосування норм Кримінального кодексу України (далі – ККУ). Найважливішу роль у юриспруденції виконують дефініції, сформульовані законодавцем.

В Особливій частині чинного ККУ є чимало статей, що оперують поняттями «знищення» та «пошкодження» для вказівки на певні види суспільно небезпечних діянь. Проте на рівні кримінального закону ці поняття не визначені, а у науці кримінального права їх розуміють по-різному.

Стан дослідження. На дисертаційному рівні поняття «знищення майна» та «пошкодження майна» досліджували А. В. Сакун, І. Б. Газдайка-Василишин, С. А. Миронюк, В. А. Горбунов. Проте їхні дослідження стосувалися лише окремих складів злочинів, для законодавчого опису яких вжито поняття «знищення» та «пошкодження майна». Більшість із цих досліджень стосуються складів злочинів, передбачених ст. 194 та ст. 196 ККУ; дослідження В. А. Горбунова присвячене складу злочину, що описаний в ст. 347 ККУ. Натомість комплексного системного аналізу цих понять жодне із згаданих досліджень не містить.

Мета статті – системний аналіз таких наскрізних кримінально-правових понять, як «знищення» та «пошкодження майна».

Виклад основних положень. Найперше зауважимо, що поняття «знищення» та «пошкодження» застосовуються у ККУ не лише для позначення протиправного впливу на чуже майно (чи окремі його види), але й на інші об'єкти кримінально-правової охорони. Зокрема, поняття «знищення» вживається у таких словосполученнях, як «знищення людей» (ст. 113, 147 ККУ); «знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи», «фізичне знищення» (ст. 442 ККУ); «зброя масового знищення» (ст. 439, 440 ККУ). Оскільки предметом публікації є знищення та пошкодження майна, то на вказані випадки законодавчого застосування поняття «знищення» у межах цієї статті не зважатимемо.

Що ж до застосування понять «знищення» та «пошкодження» у ККУ для позначення протиправного впливу на чуже майно (чи окремі його види), то треба зазначити таке. З огляду на те, як часто

ці поняття вжиті у кримінальному законі (а вживаються вони, згідно з нашим аналізом, у 53 статтях, що розміщені у 14 із 20 розділів Особливої частини ККУ), їх можна віднести до так званих «наскрізних» кримінально-правових понять. У більшості цих випадків законодавець в одній нормі використовує обидва терміни («знищення» та «пошкодження») одночасно, так би мовити, паралельно. Однак, є випадки застосування у кримінально-правовій нормі лише терміна «знищення». До прикладу, «знищення релігійних святинь» (ст. 179 ККУ), «способом масового знищення» (ст. 248, 249 ККУ), «що супроводжувались ... знищенням майна» (ст. 294 ККУ) та ін.

Також є випадки, коли термін «пошкодження» вжито законодавцем без поєднання зі «знищенням». Ці випадки можна поділити на дві групи:

1) коли термін «пошкодження» вживається самостійно. Таких випадків у ККУ, згідно з нашим дослідженням, три. Це, зокрема, «внаслідок умисного пошкодження приладів обліку» (ст. 188-1 ККУ); «пошкодження ліній зв'язку» (ст. 360 ККУ); «з пошкодженням інженерно-технічних засобів охорони» (ч. 2 ст. 393 ККУ);

2) коли термін «пошкодження» поєднується із терміном «руйнування» («зруйнування»). Таких випадків у ККУ, як ми полічили, п'ять. Зокрема, «дії, спрямовані на ... зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення» (ст. 113 ККУ); «пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку» (ст. 178 ККУ); «пошкодження або руйнування об'єктів електроенергетики» (ст. 194-1 ККУ); «руйнування або пошкодження шляхів сполучення або транспортних засобів» (ст. 277 ККУ); «пошкодження або руйнування об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів» (ст. 292 ККУ).

Стосовно такого терміна, як «руйнування», то, дотримуючись логічного та буквального тлумачення окремих положень ККУ, можна зробити висновок, що за змістом та обсягом він не тотожний поняттю «знищення», оскільки у ККУ є норми, в яких паралельно застосовуються обидва окреслені поняття. До прикладу, «знищення, ... або руйнування радіоактивних матеріалів» (ст. 265 ККУ), «знищення, ... або руйнування об'єктів культурної спадщини» (ст. 298 ККУ). Самостійно (без поєднання із знищенням чи пошкодженням) термін «руйнування» вжито у ККУ лише у одній нормі – ч. 2 ст. 297, і тільки у редакції, яка була прийнята 28 січня 2014 року.

Зазначимо, що в словниках української мови слова «знищення» та «руйнування» визнаються синонімами. Як приклад можна навести такий синонімічний ряд: «**руйнування** (дія, в процесі якої руйнують, нищать що-небудь), руйнація, руїна, розвал, нищення, **знищення**, ламання, розбивання, розвалювання, розорення» [1].

Як відомо, «синоніми (грец. *synonymos* – одноіменний) – це слова однієї частини мови, різні за звучанням і написанням, що мають дуже близьке або тотожне лексичне значення. Синоніми використовують для підвищення виразності мови, що дозволяє уникати одноманітності» [2].

Проте у нормативно-правових актах, зазвичай, не рекомендується використовувати синоніми і багатозначні слова. Адже вони не сприяють вираженню законодавчої волі, а лише порушують термінологічну єдність правових норм, позбавляють їх необхідної чіткості і призводять до суперечностей і неузгодженості в юридичній діяльності [3, с. 77].

Тому, як видається, з огляду на тотожність таких понять, як «руйнування» («зруйнування») та «знищення», враховуючи правила законотворчої техніки, з метою уніфікації термінології зі статей 265, 298 ККУ слід виключити слово «руйнування»; а у статтях 113, 178, 194-1, 277, 292, 297 ККУ слово «руйнування» («зруйнування») слід замінити на «знищення».

Повертаючись до характеристики таких понять, як «знищення» та «пошкодження майна», зазначимо, що законодавець застосовує їх у різних значеннях.

За видом ознак складу злочину, для опису яких використовуються поняття «знищення» та «пошкодження», випадки їх застосування в ККУ можна поділити на дві групи:

- 1) аналізовані поняття вжиті в кримінальному законі для конструювання основних складів злочинів;
- 2) вони застосовані для вказівки на кваліфікуючі ознаки складів злочинів.

Окремої уваги з огляду на цю класифікацію заслуговує стаття 259 ККУ, адже у назві цієї статті вжито терміни «знищення» та «пошкодження», а в диспозиції цієї ж статті вказані терміни не вживаються. Цю невідповідність між назвою та диспозицією статті, на нашу думку, також слід усунути шляхом законодавчих змін, а саме – шляхом виключення слів «знищення чи пошкодження об'єктів власності» із назви статті 259 ККУ.

За характером ознак складу злочину, для опису яких використовуються поняття «знищення» та «пошкодження», випадки їх застосування в ККУ можна поділити на три групи:

1) для опису суспільно небезпечного діяння (наприклад, ст.ст. 194, 196, 352 ККУ);

2) для позначення способу вчинення злочину (наприклад, ст.ст. 188-1, 294 ККУ);

3) для вказівки на зміст кримінально караних погроз (наприклад, ст.ст. 195, 280, 345 ККУ) чи закликів (ст. 295 ККУ).

У **першому** значенні поняття знищення та пошкодження майна найчастіше вжиті у чинному законі про кримінальну відповідальність. До цієї групи входять склади злочинів, у яких знищення та пошкодження майна за суттю є:

– основним змістом суспільно небезпечного діяння (ст.ст. 158-2, 178, 194, 194-1, 196, 245, 252, 270-1, 277, 292, ч. 2 ст.ст. 298, 298-1, 347, 352, 360, 378, 399, 411, 412 ККУ);

– однією із альтернативних форм суспільно небезпечного діяння (ч.ч. 5, 6, 7 ст.ст. 158, 179, 182, 265, 290, 357, 362, 388, 433, 441 ККУ);

– метою діяння (ст. 261 ККУ) чи спрямованістю діяння (ст. 113 ККУ).

У **другому** значенні «знищення» та «пошкодження» майна виступають одним із альтернативних способів вчинення суспільно небезпечного діяння і вживаються, як правило, у кваліфікованих складах злочинів. До цієї групи належать: ч. 2 ст. 157, ч. 2 ст. 189, ч. 2 ст. 206, ч. 2 ст. 206-2, ч. 2 ст. 248, ч. 2 ст. 249, ч. 2 ст. 355, ч. 2 ст. 393 ККУ. Винятками з цього правила є два склади злочинів, у яких знищення чи пошкодження є одним із альтернативних способів вчинення злочину, як ознаки основного складу злочину. Це склади злочинів, передбачені ст. 188-1 та ст. 294 ККУ.

У **третьому** значенні терміни «знищення» та «пошкодження», як правило, вживаються для опису одного з тих альтернативних видів шкоди, заподіянням якої винний погрожує потерпілому. До цієї групи входять: ч. 2 ст. 154, ч. 2 ст. 157, ч. 1 ст. 189, ч. 1 ст. 206, ч. 1 ст. 280, ч. 1 ст. 345, ч. 1 ст. 346, ч. 1 ст. 350, ч. 1 ст. 355, ст. 386, ч. 1 ст. 398, ч. 1 ст. 399 ККУ. Для позначення безальтернативного змісту погрози поняття «знищення» вжито у ст. 195 ККУ.

Розуміння змісту понять «знищення» та «пошкодження» у науці кримінального права характеризується певними відмінностями. В до-
радянській період розвитку науки кримінального права знищення

майна розумілось як припинення його існування в результаті злочинного впливу, а пошкодження розглядалось як доведення речі до тимчасової непридатності для використання [4, с. 301–302].

На сучасному етапі розвитку кримінально-правової доктрини здійснено спроби дати більш повне та чітке визначення цих понять. Усі ці визначення з певним ступенем умовності можна поділити на дві групи. До першої належать трактування знищення та пошкодження майна через застосування слів «доведення», «приведення». Наприклад, П. С. Матишевський і М. І. Мельник знищення майна визначають як доведення його до повної непридатності щодо його цільового призначення, внаслідок якого майно припиняє існувати або повністю втрачає свою цінність; пошкодженням майна визнають погіршення якості, зменшення цінності або доведення речі на якийсь час у непридатний за її цільовим призначенням стан [5].

А. І. Бойцов зазначає, що аналізовані поняття «...є спорідненими, вони характеризують різні ступені руйнування чи псування майна. Знищення полягає в приведенні предмета до повної непридатності, в результаті чого він повністю втрачає своє споживче чи інше цільове призначення; пошкодження проявляється в приведенні предмета до такого стану, який суттєво чи тимчасово перешкоджає його використанню, знижує його споживчі властивості, обмежує його господарське призначення, але не виключає можливості відновлення початкового стану за умови відповідних витрат праці та матеріалів» [6, с. 758].

О. М. Плютіна вважає, що знищення чужого майна – це приведення майна шляхом механічного, термічного, хімічного чи іншого впливу до стану втрати ним властивостей, що унеможливує його використання за своїм призначенням; пошкодження майна – це приведення майна шляхом механічного, термічного, хімічного чи іншого впливу до стану втрати ним властивостей, що частково чи тимчасово обмежує його використання за своїм призначенням [7, с. 70–72].

Наведені думки, безумовно, відображають низку ознак, що характерні для понять «знищення» та «пошкодження» майна. Однак, видається, що вжиття слів «доведення», «приведення» для визначення цих понять не сприяє точності й повноті зазначених дефініцій, не відображає усі їхні істотні ознаки. Адже «доводити» – означає досягати певної межі [8, с. 791]; «приводити» – доводити до якого-небудь стану, надавати якогось вигляду [8, с. 688]. Проте доведення чи приведення до будь-якого стану неможливе без конкретної дії чи бездіяльності; змінити стан речі можна лише шляхом певної поведінки.

Тому більш обґрунтованими видаються позиції учених, що входять до другої групи. Вони виявляються у трактуванні знищення та пошкодження майна через вказівку на протиправний винний вплив на це майно. Необхідність такої вказівки, на нашу думку, обумовлена не лише специфікою кримінально-правового тлумачення згаданих понять, але й недосконалістю чинного кримінального закону. Адже ч. 1 ст. 194 ККУ передбачає відповідальність за «умисне знищення або пошкодження чужого майна» і не містить вказівку на протиправність, незаконність таких дій. Тому за буквального тлумачення цього положення під ознаки злочину формально потраплятимуть і випадки законного знищення чи пошкодження майна. Для усунення цієї прогалини на рівні доктринального тлумачення низка вчених включає ознаку протиправності до характеристики понять «знищення» та «пошкодження» майна. Зокрема, М. І. Бажанов, М. І. Панов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій вважають, що знищення – це протиправний руйнуючий вплив на майно, унаслідок якого воно повністю втрачає свою споживчу або економічну цінність; пошкодження – це протиправний вплив на предмет, унаслідок якого він частково, не в повному обсязі втрачає свої споживні властивості та економічну цінність, водночас істотно обмежується можливість його використання за цільовим призначенням [9].

А. В. Сақун стверджує, що «під «знищенням» майна варто розуміти протиправне заподіяння шкоди чужому майну, що робить майно повністю непридатним стосовно його цільового призначення. Під «пошкодженням» майна варто розуміти протиправне заподіяння шкоди чужому майну, що викликає погіршення його якості, зменшення цінності або приведення на якийсь час до непридатності стосовно його цільового призначення» [10, с. 6].

В. А. Горбунов вважає, що «знищення майна – це суспільно небезпечний та протиправний руйнуючий вплив на майно, здатний припинити його фізичне існування або незворотно вивести його з господарського обігу; пошкодження такого майна – це суспільно небезпечний та протиправний руйнуючий вплив на майно, який частково або тимчасово перешкоджає можливості користуватися ним за цільовим призначенням» [11, с. 8].

К. В. Нікітіна стверджує, що знищення майна – це такий винний вплив особи на об'єкт права власності, від якого він повністю втрачає свою споживну вартість, припиняє існувати і виключається з цивільного обороту, а якщо і може бути використаний в подальшому, то тільки як вторинна сировина; пошкодження майна – це такий винний вплив

особи на об'єкт права власності, за якого він не може бути використаний за цільовим призначенням без ремонту або інших відновлювальних заходів [12, с. 49].

О. М. Шаріпов зазначає, що пошкодження майна можна визначити як протиправне, винне спричинення шкоди чужому майну, що зумовило часткове позбавлення його економічної цінності і неможливість його використання за своїм цільовим призначенням до відновлення чи виправлення; знищення майна можна визначити як протиправне, винне спричинення шкоди майну, що спричиняє його повну непридатність до використання за цільовим призначенням [13, с. 24–25].

Такі дефініції є більш вдалим з огляду на чинне формулювання диспозицій статті 194 ККУ, оскільки вказують не лише на результат (приведення майна до певного стану), але насамперед на спосіб досягнення цього результату (протиправний вплив на майно). Адже річ може втрачати свої споживні властивості та економічну цінність не лише внаслідок незаконного знищення або пошкодження, але й під час добросовісного використання в результаті зношування, амортизації. Найперше це стосується споживних речей, які «внаслідок одноразового їх використання знищуються або припиняють існувати у первісному вигляді» [14]. Окрім того, майно може бути знищене чи пошкоджене правомірно, на певних правових підставах.

Видається, що цей аспект слід урахувати під час доктринального визначення понять «пошкодження» та «знищення» майна. Адже, як зазначалось, з огляду на буквальне тлумачення чинної редакції ст. 194 ККУ, під її ознаки формально потрапляють і випадки правомірного (законного) знищення чужого майна. Врахування цього аспекту призвело навіть до пропозиції про доповнення ч. 1 ст. 194 КК словом «протиправне» після слова «умисне» [15, с. 202]. Проте умисні дії завжди протиправні (незаконні), а тому зазначена пропозиція видається сумнівною. Адже умисел як форма вини виникає, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер діяння (дії або бездіяльності) та передбачала його суспільно небезпечні наслідки (ст. 24 ККУ). Отож, неможливо знищити або пошкодити чуже майно правомірно, водночас – умисно. Хоча у ККУ зафіксовано поодинокі спільне вживання терміна «умисне» зі словами «протиправне» (ч. 1 ст. 115 ККУ) та «незаконне» (ч. 1 ст. 232-1, ч. 2 ст. 298 ККУ). Дещо частіше у КК закріплено вказівки на незаконність знищення без зазначення форми вини. До прикладу, про «незаконне» знищення йдеться в ч. 5, 6, 7 ст. 158; ч. 1 ст. 158-2 ККУ; про «протизаконне» знищення – у ч. 1 ст. 433 ККУ.

Коли ж терміни «знищення» та «пошкодження» вживаються законодавцем для вказівки способу вчинення злочину чи змісту погрози, вони, як правило, не поєднуються ані з зазначенням протиправності (незаконності, протизаконності) цих дій, ані із зазначенням форми вини, з якою вони можуть бути вчинені.

На нашу думку, вживання у ККУ слів «протиправне», «незаконне», «протизаконне» поряд із термінами «знищення» та «пошкодження» (як в інших нормах Особливої частини ККУ) є непотрібним, зайвим і таким, що невиправдано загромождає текст кримінального закону. Адже вказівка на певне діяння у Особливій частині ККУ означає, що це діяння є кримінально-протиправним, суспільно небезпечним, винним, незаконним. Тому пропонуємо виключити слово «незаконне» зі словосполучення «незаконне знищення» із ч. 5, 6, 7 ст. 158; ч. 1 ст. 158-2; ч. 2 ст. 298 ККУ; та з назви ст. 158-2; включити слово «протизаконне» зі словосполучення «протизаконне знищення» у ст. 433 ККУ.

У контексті наукового тлумачення поняття «знищення» майна неможливо оминати увагою таке визначення: «під знищенням чужого майна слід розуміти кримінально-протиправний вплив, внаслідок якого чужому майну заподіюється шкода, воно припиняє фізично існувати (наприклад, вибух у балонах газу) або продовжує своє існування зі зміненою формою, будовою, структурою чи формулою (наприклад, отруєне вино у бочках), що обумовлює подальшу неможливість відновлення (ремонт, реставрації тощо) його властивостей та якості, а цінність, мінова та споживча вартість, здатність задовольняти матеріальні та пов'язані з ними потреби людини, шляхом використання цього майна за його цільовим призначенням втрачається повністю й назавжди (повна постійна непридатність), майно втрачає здатність до відокремлення від природного середовища (вилитий в море спирт) чи відновлення (ремонт) заново шляхом вкладення праці людини, її коштів та матеріалів, власник же чи інший законний володілець позбавляється як права власності на майно, так і можливості володіти, користуватися чи розпоряджатися майном, тому воно випадає з економічного обігу, як таке» [16, с. 60]. Безперечно, ця дефініція наділена певною науковою цінністю, оскільки розлого описує не лише істотні ознаки аналізованого поняття, але й тлумачить ці ознаки, наводить приклади. Проте, з точки зору лаконічності та стислості викладу, ця дефініція обумовлює суттєві зауваження. Вона є занадто громіздкою, складною для сприйняття.

Ще один із важливих аспектів, на який варто звернути увагу, – це те, що за змістом поняття «знищення та пошкодження майна» охоплюють не лише вказівку на суспільно небезпечне діяння, але й на його суспільно небезпечний наслідок. Як, приміром, термін «убивство» вказує одночасно і на діяння, спрямоване на позбавлення життя іншої людини, і на наслідок – біологічну смерть потерпілого, так і терміни «знищення» та «пошкодження» майна вказують одночасно і на протиправний руйнівальний вплив на чуже майно, і на наслідок такого впливу – повну або часткову непридатність цього майна для використання за цільовим призначенням.

Висновки. На підставі аналізу наведених розумінь понять знищення та пошкодження майна, вважаємо, що в кримінальному праві:

– під «знищенням майна» слід розуміти протиправне заподіяння шкоди чужому майну, що робить його повністю непридатним для використання за цільовим призначенням;

– під «пошкодженням майна» слід розуміти протиправне заподіяння шкоди чужому майну, що спричиняє погіршення його якості, зменшення цінності або тимчасової непридатності для використання за цільовим призначенням.

Уживання в КК слів «протиправне», «незаконне», «протизаконне» поряд із термінами «знищення» та «пошкодження» є зайвим. Тому пропонуємо виключити слово «незаконне» зі словосполучення «незаконне знищення» із ч. 5, 6, 7 ст. 158; ч. 1 ст. 158-2; ч. 2 ст. 298 ККУ; та з назви ст. 158-2; включити слово «протизаконне» зі словосполучення «протизаконне знищення» у ст. 433 ККУ.

За характером ознак складу злочину, для опису яких вживаються поняття «знищення» та «пошкодження», випадки їх застосування в ККУ можна поділити на три групи: а) для опису суспільно небезпечного діяння; б) для позначення способу вчинення злочину; 3) для вказівки на зміст кримінально караних погроз чи закликів. У першому значенні поняття знищення та пошкодження майна найчастіше вжиті у чинному законі про кримінальну відповідальність. До цієї групи належать склади злочинів, у яких знищення та пошкодження майна за суттю є: основним змістом суспільно небезпечного діяння; однією із альтернативних форм суспільно небезпечного діяння або ж метою чи спрямованістю діяння.

У другому значенні «знищення» та «пошкодження» майна виступають одним із альтернативних способів учинення суспільно

небезпечного діяння і вживаються, як правило, у кваліфікованих складах злочинів.

Винятками з цього правила є два склади злочинів, у яких знищення чи пошкодження є одним із альтернативних способів вчинення злочину як ознаки основного складу злочину. Це склади злочинів, передбачені ст. 188-1 та ст. 294 ККУ.

У третьому значенні терміни «знищення» та «пошкодження», як правило, вживаються для опису одного з тих альтернативних видів шкоди, заподіянням якої винний погрожує потерпілому. Для позначення безальтернативного змісту погрози поняття «знищення» вжито лише у ст. 195 ККУ.

У статті 259 ККУ, а саме – у назві, вжито терміни «знищення» та «пошкодження», а в диспозиції цієї ж статті вказані терміни не вживаються. Цю невідповідність між назвою та диспозицією статті слід усунути шляхом законодавчих змін, а саме – виключенням слів «знищення чи пошкодження об'єктів власності» із назви статті 259 ККУ.

З огляду на тотожність таких понять, як «руйнування» («зруйнування») та «знищення», враховуючи правила законотворчої техніки, з метою уніфікації термінології зі статей 265, 298 ККУ слід виключити слово «руйнування»; а у ст.ст. 113, 178, 194-1, 277, 292, 297 ККУ слово «руйнування» («зруйнування») слід замінити на «знищення».

1. Словники України on-line. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

2. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D1%E8%ED%EE%ED%B3%EC>

3. Губаева Т. В. Язык и право. Искусство владения словом в профессиональной юридической деятельности / Т. В. Губаева. – М.: Норма, 2004. – С. 77.

4. Таганцев Н. С. Русское уголовное право / Н. С. Таганцев. – СПб., 1883. – С. 246; Фойницкий И. Я. Курс уголовного права / И. Я. Фойницкий. – СПб., 1900. – С. 301–302.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Атіка, 2003. – С. 451; Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. – К.: А.С.К., 2005. – С. 361.

6. Бойцов А. И. Преступления против собственности / А. И. Бойцов. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 758.

7. Плютина Е. М. Уничтожение или повреждение имущества: проблемы квалификации и соотношения со смежными составами преступлений (по материалам судебной практики Краснодарского края): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Е. М. Плютина. – Краснодар, 2005. – С. 70–72.

8. Новий тлумачний словик української мови. У 4-х т. – К.: Аконіт, 1998. – Т. 1. – С. 791.

9. Кримінальне право України. Особлива частина / за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 150; Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 522.

10. Сақун А. В. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / А. В. Сақун. – К., 2010. – С. 6.

11. Горбунов В. А. Кримінальна відповідальність за знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / В. А. Горбунов. – Х., 2012. – С. 8.

12. Никитина Е. В. Уголовная ответственность за умышленное уничтожение и повреждение имущества: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Е. В. Никитина. – Р/на-Дону, 2000. – С. 49.

13. Шарипов А. М. Уничтожение и повреждение имущества в Уголовном праве России: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / А. М. Шарипов. – Владимир, 2005. – С. 24–25.

14. Цивільний кодекс України. – Ч. 1. – Ст. 185.

15. Див., напр., Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України / М. І. Хавронюк. – К., 2004. – С. 202.

16. Боднарчук Р. О. Поняття, критерії та ознаки знищення чужого майна (статті 194 та 196 ККУ) / Р. О. Боднарчук // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 60.

Семенюк-Прибатень А. В. Поняття уничтоження и повреждения имущества в уголовном праве Украины

Проанализировано содержание и объем таких уголовно-правовых понятий, как «уничтожение имущества» и «повреждение имущества». Исследовано варианты законодательного использования этих понятий, их соотношение с близкими по смыслу уголовно-правовыми понятиями. Проанализировано доктринальное толкование понятий «уничтожение имущества» и «повреждение имущества». Высказано и аргументировано предложения относительно совершенствования действующего уголовного законодательства Украины относительно применения этих понятий.

Ключевые слова: уголовное право, преступления против собственности, уничтожение и повреждение имущества.

Semeniuk-Prybaten A. V. Concept of property destruction and damage in criminal law of Ukraine

The content and scope of criminal law concepts of «property destruction» and «property damage» are analysed. Legal options for the use of these concepts, and their relationships with close in meaning criminal law concepts are investigated. Analysis of doctrinal interpretation of the concepts of «property destruction» and «property damage» is carried. Proposals to improve the current criminal legislation regarding the use of these concepts are expressed and argued. In particular, based on a comparison of positive and negative effects of criminalization of destruction and damage to property, the analysis of scientists opinions on this issue, it is proved that it is expedient to criminalizing such acts as the intentional destruction of or damage to property (Article 194 of the Criminal Code of Ukraine) and the intentional destruction of or damage to special types of property or property specific victims, but seems unreasonable opposition careless destruction of or damage to property criminal law means.

Key words: criminal law, crimes against property, property destruction and damage.

Стаття надійшла 29 серпня 2014 року

УДК 343.341(048)

**В. І. Строгий,
І. М. Рижов**

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ
СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІОЛОГІЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ УПЕРЕДЖЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
СОЦІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ
(на прикладі моніторингу тероризму)**

Необхідною умовою реалізації моніторингу тероризму є усвідомлена зорієнтованість суспільства на ефективну протидію тероризму. Передумовою цього є наявність сил і засобів спеціального призначення. Виконавчий механізм моніторингових технологій тероризму, як і інших кризових явищ соціального характеру, повинен ґрунтуватися на використанні достовірних джерел, сучасних технологій передачі та збереження інформації, науково обґрунтованих методик аналізу та прогнозування активності терористичної діяльності і виконуватися фахівцями вищого рівня.

Ключові слова: тероризм, моніторинг тероризму, кризові явища соціального характеру.